

הרי שגם הדייסא נחשבת כלחם, לפי שהיא עשויה מחיטים ומשעורים כתושים.

ובכל זאת אמר רב נחומי בר זכריה משמיה דאביי: מערבין בדייסא!

אלא, כך הוא החילוק בין פת לתבשיל ביחס לעירוב:

לעירוב תבשילין — מידי דלא שכיח, דבר שאינו שכיח בעינן.

ופת שכיחא, ואילו דייסא לא שכיחא.

איבא דאמרי,

אמר אביי: לא שנו אלא תבשיל, אבל בפת — לא מערבים.

והוינן בה: מאי טעמא?

אילימא דמידי דלא שכיח בעינן, ופת שכיחא.

והא דייסא לא שכיחא, ובכל זאת אמר רב נחומי בר זכריה משמיה דאביי: אין מערבין בדייסא! [הפוך מהלשון הראשונה, הסוברת שמערבים בדייסא].

אלא, מידי דמלפת בעינן, ופת לא מלפתא.

ודייסא נמי לא מלפתא!

דאמר רבי זירא: הני בבלאי טפשיאי דאכלי נחמא בנחמא.

תני רבי חייה: עדשים שנשארן בשולי הקדרה, חשובים הם — ויכול אדם להיות

סומך עליהן משום ערובי תבשילין.

והני מילי דאית בהו כזית.

אמר רב יצחק בריה דרב יהודה: שמנונית שעל גבי הסכין — גוררו לסכין משמנונית שעליו, וסומך עליו, על השמנונית שגרה, משום ערובי תבשילין.

והני מילי — דאית בהו כזית.

אמר רב אסי אמר רב: דגים קטנים מלוחים, שיכולים לאכול אותם מחמת שהומלחו גם אם לא יבשלום — אין בהם משום איסור אכילת "בשולי נכרים".

לפי שלא גזרו חכמים איסור על מאכל שבישלו גוי אלא בבישול חשוב, שאילולי הבישול אי אפשר לאוכלו.

אמר רב יוסף: ואם צלאן נכרי — סומך עליהם ישראל לבשל מיום טוב לשבת כאשר מניחם משום ערובי תבשילין.

ואי עבדינהו נכרי מהדגים הקטנים מאכל הנקרא "בסא דהרסנא" — דג מטוגן בשומן קרביים של דגים ובקמח — הרי זה בישול חשוב, שהרי אין הקמח נאכל כמות שהוא, ואסור המאכל הזה באכילה.

ופרכינן: פשיטא! שהרי הקמח אינו נאכל חי.

ומשנינן: מהו דתימא בתוך התבשיל הזה ט-ב הרסנא הדגים הקטנים הם העיקר, ולא נאסר התבשיל.

קא משמע לן שקמחא שבו הוא העיקר.

אמר רבי אבא: ערובי תבשילין — צריכין שיהיה בהם כזית.

איבעיא להו: האם צריך שיהיה בהם כזית אחד לכזין, לכל הסומכים על העירוב הזה.

או דלמא שצריך שיהיה בעירוב כזית לכל אחד ואחד מהסומכים עליו?

תא שמע מהא דאמר רבי אבא אמר רב: ערובי תבשילין צריכין כזית, בין לאחד בין למאה.

ומקשינן ממשנתנו:

תנן: אכלו לעירוב התבשילין, או שאבד — לא יבשל עליו בתחלה.

שייר ממנו כל שהוא — סומך עליו לשבת.

מאי שייר "כל שהוא"? — לאו, אף על גב דליכא כזית!

ודחינן: לא. דאית ביה כזית. אלא שהוא נקרא "כל שהוא" יחסית לככר השלם שהניח תחילה.

תא שמע נגד דברי רבי אבא אמר רב מהא דתניא: תבשיל זה של עירוב, יכול להיות: צלי, ואפילו כבוש בחומץ.

או שלוק מבושל הרבה מאד, וכן מבושל בישול רגיל.

וכן דג מלוח רך, הנקרא קוליים האספנין, שנתן עליו מים חמין מערב יום טוב,

והדחתו במים חמים היא גמר בישולו.

תחלתו של העירוב, וכן סופו של העירוב [אם הניח ונאכל חלק או נאבד] — אין לו שיעור.

מאי לאו, אין לו שיעור כלל. ומוכח שאין צורך בכזית.

ודחינן: לא. אין לו שיעור למעלה, שיכול להוסיף עליו כמה שירצה, אבל יש לו שיעור למטה, בכזית.

אמר רב הונא אמר רב: ערובי תבשילין — צריכין דעת.

ומבאר הגמרא: זה פשיטא שאת הדעת של המניח את העירוב בעינין שיניחו לשם עירוב תבשילין.

אך זה יש להסתפק: האם דעת מי שהניחו לו עברו עירוב בעינין, שידע שהניחו עברו.

או לא בעינין?

תא שמע מהא דאבוה דשמואל היה מערב עירובי תבשילין אכולה עבור כל אנשי נהרדעא עירו.

וכמו כן רבי אמי ורבי אפי — מערבו אכולהו עירבו עבור כל אנשי טבריא.

מכריז רבי יעקב בר אידי: מי שלא הניח ערובי תבשילין — יבא ויסמוך על העירוב שלי.

ועד כמה, עד איזה מרחק ממקומו של רבי יעקב בר אידי הועיל עירובו?

אמר רב נחומי בר זכריה משמיה דאביי: עד

משותפת, או מרשות היחיד אחת לרשות היחיד אחרת.

רבי אומר: מערבין ביום טוב ערובי חצרות לשבת, אבל לא מערבין בו ערובי תחומין.

וטעמו של דבר, מפני שאתה יכול לאוסרו ביום טוב לתקן עירוב תחומין לצורך מחר, כי זה בדבר האסור לו לעשות ביום טוב, ולכן הוא נראה כתיקון ביום טוב.

שהרי גם ביום טוב קיים איסור יציאה חוץ לתחום.

ואי אתה אוסרו בתיקון ערובי חצרות למחר, בדבר המותר לו ביום טוב. לפי שאין איסור הוצאה ביום טוב מרשות היחיד אחת לרשות היחיד אחרת או לחצר משותפת. ודבר שמותר בו היום, אינו נראה כתיקון, כשעושהו לצורך מחר.

אתמר, רב אומר: הלכה כתנא קמא, שאין מערבין ביום טוב לצורך השבת לא עירובי חצירות ולא עירובי תחומין.

ושמואל אומר: הלכה כרבי שמעריבין עירובי חצירות, ורק אין מערבין עירובי תחומין.

איבעיא להו: האם הלכה כרבי לקולא, שמעריבים ערובי חצירות, או לחומרא שאין מערבין?

ותמהה הגמרא על הבעיה: הרי פשיטא מה שאמר שמואל הלכה כרבי — דלקולא קאמר, שמעריבים עירובי חצירות. [ומה שאמר רבי לחומרא, שאין מערבין עירובי תחומין, לא חלק עליו תנא קמא].

ומשנינן: הספק הוא משום דשלה רבי אלעזר מארץ ישראל לגולה בבבל: לא תשנו

"תחום שבת". לכל הנמצאים בעירו, ומסביב לעירו עד מרחק אלפיים אמה. ומעבר לתחום שבת לא היתה דעתו לערב עבורם.

ההוא סמיא עיור, דהוה מסדר מתניתא שהיו יודע לשנות משניות מסודרות כעיקרן, והיה שונה אותם קמיה דמר שמואל.

חזייה ראה שמואל דהוה עציב.

אמר ליה שמואל: אמאי עציבת?

אמר ליה: משום דלא אותיבי לא הנחתי ערובי תבשילין.

אמר ליה: סמוך אעירוב תבשילין דידי, לפי שאני מערב עבור כל בני עירי.

לשנה אחרת, שוב אירע שחל יום טוב בערב שבת, חזייה שמואל לאותו עיור דהוה עציב.

אמר ליה: אמאי עציבת?

אמר ליה: דלא אותיבי ערובי תבשילין.

אמר ליה: עתה פושע את! שאינך שם לב להניח עירוב. ואם כך אינך יכול לסמוך על עירובי, לפי שאיני מניחו עבור מתרשלים כמוך.

אלא, לכולי עלמא — שרי, מותר לכל בני העיר לסמוך על עירובי.

אבל לדידך — אסור.

תנו רבנן: יום טוב שחל להיות בערב שבת — אין מערבין בו לא ערובי תחומין כדי ללכת מעבר לתחום שבת, היות והוא נראה כעושה מעשה תיקון, ולא ערובי חצרות כדי להתיר טלטול בין רשות היחיד לחצר

כמו שאתם שונים בבבל כברייתא זו: רבי מתיר והכמים אוסרין.

אלא כך תשנו אותה: רבי אוסר, והכמים מתירין.

ועתה יש לנו להסתפק: מאי?

האם כשאמר שמואל הלכה כרבי כוונתו היא לפי מה שהיו שונים בתחילה בבבל שרבי הוא המקיל, והלכה כרבי לקולא.

או שמא התייחס שמואל למה ששלח רבי אלעזר, שרבי הוא האוסר, ומה שפסק שמואל כרבי, לחומרא פסק.

תא שמע: דרב תחליפא בר אבדימי עבד עוברא, עשה מעשה, הלכה למעשה, בותיה כמו דפסק שמואל, וכפי שיתבאר.

ואמר רב: תחלת הוראה דהאי צורבא מרבנן [רב תחליפא] — היא לקולא, בכך שפסק כשמואל, שפסק כרבי, נגדי. לפי שאני פסקתי הלכה כתנא קמא.

ומכאן מוכיחה הגמרא: אי אמרת בשלמא שמואל שפסק כרבי, לקולא קאמר, ועושים עירוב חצירות ביום טוב — היינו שאמר רב שהוראתו היא לקולא, כי הקיל במקום שהלכה להחמיר.

אלא אי אמרת שמואל שפסק כרבי לחומרא קאמר, וכמו ששלח רבי אלעזר שרבי הוא האוסר — אם כן, כשהורה רב תחליפא הלכה למעשה כשמואל — מאי קולא איבא בכך שהורה רב תחליפא כשמואל להחמיר ולא לעשות עירוב מיום טוב לשבת!?

ומשנינן: כיון דמקלקלי בה רבים בשבת

כאשר לא עושים עירוב, בכך שמטלטלים מרשות לרשות—

היינו קלקולא, שאסר להם את העירוב י"א-א המותר, וגרם לטלטול מרשות היחיד אחת לשנייה בשבת.

אמר רבא אמר רב הסדא אמר רב הונא: הלכה כרבי, וכונתי — לאסור!

תנו רבנן: יום טוב שחל להיות בשבת —

בית שמאי אומרים: מתפלל בתפילת העמידה שמנה ברכות, ואומר בה ברכה של שבת בפני עצמה וברכה של יום טוב בפני עצמה, מלבד שלשת הברכות הקבועות בתחילה ושלשת הברכות הקבועות בסוף.

ובית הלל אומרים: מתפלל רק שבע ברכות.

ובברכה האמצעית, הכוללת את השבת ואת החג, הוא מתחיל בשל שבת. שמזכיר תחילה "ותתן לנו את יום השבת" [וממשיך "ואת יום חג פלוני", וכפי שיתבאר שאת קדושת יום טוב אומר באמצע].

ומסיים בה בשל שבת "מקדש השבת", ואינו מזכיר בחתימה את יום טוב.

ואומר את קדושת היום טוב "ותתן לנו את חג פלוני הזה" באמצע.

רבי אומר: אף חותם בה מקדש השבת, ישראל והזמנים.

כי שבת קדמה מששת ימי בראשית, ולכן מזכירים אותה תחילה. וישראל קודמים לזמנים, כי קדושת הזמנים תלויה בישראל. שאילו לא נתקדשו ישראל, לא היו קובעים חודשים ולא היו "קוראים מועדים" בבית